

Abstrakt

Po druhé světové válce se v Československu, ostatně jako ve většině evropských zemí, prosadila tendence zavádět do hospodářství principy etatizace, plánování a racionalizace výroby. Ovšem v praxi se uplatňování těchto zásad setkávalo s těžkostmi, které politické a ekonomické kruhy neočekávaly. Nešlo přitom jen o různé představy o míře a podobě zásahů do ekonomiky na straně komunistů a představitelů nekomunistických stran, ale také o spory a prosazování různých partikulárních zájmů, které provázela radikální forma zestátnění prováděna komunisty po únorovém převratu v roce 1948.

Cílem práce je analyzovat průběh nacionalizace v případě pivovarnictví, které patřilo k tradičním odvětvím českého průmyslu, a které si i přes značnou kapitálovou a výrobní koncentraci už v předcházejícím období zachovávalo vysoký stupeň diverzity sahající od velkovýroby až po podniky rodinného charakteru.

Práce se zabývá například mechanismy obsazování vedoucích funkcí, dopadem nacionalizace a politických změn na zaměstnance, činností odborů, strategiemi řízení výroby (plnění plánů vládních institucí, socialistické soutěžení mezi podniky), vlivem státních programů zlepšování výživy obyvatelstva či protialkoholních kampaní apod. Autor rovněž osvětluje společenský dopad znárodnění a racionalizace pivovarnictví: jak byl vnímán zaměstnanci a zákazníky, a tedy, jak se odrážel na celkové kultuře pití piva a pohostinství v české společnosti.

Předmětem analýzy jsou pivovary ve středních Čechách. Důvody pro toto regionální vymezení jsou následující: jednak vyplývá z logiky sloučení pivovarů tohoto regionu pod jeden národní podnik, jednak z dostupnosti archivního materiálu, který je z tohoto důvodu soustředěn do jednoho archivního fondu.

Chronologicky je práce vymezena rokem 1945, kdy některé z pivovarů po konfiskaci nepřátelského majetku a po první vlně znárodnění přešly pod národní správu, a rokem 1955, kdy vyvrcholil proces racionalizace výroby vytvořením jednotného národního podniku Středočeské pivovary.

Nejvíce pozornosti autor věnuje největšímu pivovaru středních Čech, totiž pivovaru ve Velkých Popovicích, který se v roce 1955 stal i ústředním provozem tehdy sjednoceného podniku.

Klíčová slova

pivo, pivovarnictví, znárodněný průmysl, Československo 1945-1955, plánování, spotřební kultura

